

กระบวนการพัฒนาและจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตอย่างมีส่วนร่วมสำหรับนักเรียน
ประถมศึกษาตอนต้นในเขตทุ่งครุ - เขตบางขุนเทียน

THE DEVELOPMENTAL PROCESS OF CO-CREATION LIFE SKILLS
PROMOTION ACTIVITIES FOR EARLY PRIMARY SCHOOL STUDENTS
IN THUNG KHRU - BANG KHUN THIAN DISTRICT

ศิริก้อย ชุตาทวีสวัสดิ์¹, กัญจนีย์ พุทธิเมธี², สุรัตน์ เพชรนิล³, สุเมธ ทานเจริญ⁴, วิไลวรรณ ประทุมวงศ์⁵,
พรทิพย์ ลิ้มปิยโสภณ⁶, ลดาวัลย์ ศรีขาว⁷, วันใหม่ นียม⁸, ชิดชญา เดชเฉลิมวงศ์⁹, กิตติชัย จันทรแดง¹⁰,
พิทักษ์พงศ์ พงศ์กระพันธ์¹¹ และพิมพ์กานต์ มีไพฑูรย์¹²

Sirikoy Chutataweesawas¹, Kanchanee Phutimatee², Surat Pecthnnin³, Sumate Tanchareon⁴,
Wilaiwam Prathumwong⁵, Phonthip Limpichaisopol⁶, Ladawan Srikhao⁷, Wanmai Niyom⁸,
Chidchaya Dechalearmwong⁹, Kittichai Chandang¹⁰, Pitakpong Pongkrapun¹¹
and Pimpakan Mepaitoom¹²

^{1,10,11,12}คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{2,9}คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

³คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

⁴ศูนย์ส่งเสริมและสนับสนุนมูลนิธิโครงการหลวงและโครงการตามพระราชดำริ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

^{5,7}เซฟติสต์ ฟาร์ม

⁶ศูนย์อาสาสร้างสุขคาเฟ่แคนดู

⁸สถาบันอาศรมศิลป์

^{1,10,11,12}Faculty of Education, Chulalongkorn University

^{2,9}School of Architecture and Design, King Mongkut's University of Technology Thonburi

³The School of Liberal Arts (SoLA), King Mongkut's University of Technology Thonburi

⁴Royal Project Foundation and King's Recommended Project, King Mongkut's University of
Technology Thon Buri

^{5,7}SAFETist Farm

⁶Cafe Can Do

⁸Arsom Silp Institute of the Arts

E-mail: sirikoy.c@chula.ac.th

Received: July 9, 2024
Revised: October 3, 2024
Accepted: October 9, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ระบุความต้องการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา
และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ฐานชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตอย่างมีส่วนร่วม ในเขตทุ่งครุ-บางขุน
เทียน 2. เพื่อประเมินผลและสรุปการจัดกิจกรรมร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเวทีการเรียนรู้
โดยมีกรอบแนวคิดในการพัฒนากิจกรรมจากหลักการ 4 H และการออกแบบอย่างมีส่วนร่วม

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ระยะที่ 1 ครู จำนวน 24 คน และ ผู้ปกครอง จำนวน 25 คน นักเรียน จำนวน 33 คน รวมทั้งสิ้น 82 คน ระยะที่ 2 ประกอบด้วย ผู้ประกอบการพื้นที่เรียนรู้ 4 คน ผู้ปกครอง 26 คน และนักเรียน 26 คน รวมทั้งสิ้น 56 คน เลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากรูปแบบการศึกษา 4 ประเภท ได้แก่ โรงเรียนรัฐบาล เอกชน ทางเลือก และบ้านเรียน ระยะที่ 3 ประกอบด้วย ครู 4 คน ผู้ปกครอง 8 คน ผู้ประกอบการพื้นที่เรียนรู้ 4 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน 2 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แผนการจัดกิจกรรม แบบประเมินทักษะชีวิต แบบประเมินกิจกรรม แบบสังเกตพฤติกรรมแบบบันทึกการสนทนากลุ่มของนักเรียน แบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ทบทวนวรรณกรรม ศึกษาพื้นที่การเรียนรู้ ละการสัมภาษณ์ ระยะที่ 2 พัฒนาแผนกิจกรรมการเรียนรู้ ระยะที่ 3 จัดเวทีชุมชนร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความต้องการทักษะชีวิตของนักเรียนมี 7 ด้าน คือ การจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น รู้จักสังเกตและตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบ ค้นพบความชอบ ความถนัดและความสามารถของตนเอง การมีจินตนาการในการคิด 2. การประเมินทักษะชีวิต โดยผู้ปกครอง การประเมินตนเองของนักเรียน และผลการจัดเวทีชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในนักเรียนทุกกลุ่ม ข้อเสนอแนะ ถ่ายทอดบทเรียนการจัดกิจกรรมไปยังแหล่งเรียนรู้อื่น ควรพัฒนาหลักสูตรเพิ่มสมรรถนะผู้ประกอบการแหล่งเรียนรู้ให้สามารถจัดกิจกรรมได้เอง ควรพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน สร้างแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อเสนอนโยบายและสร้างแนวทางการทำงานร่วมกันกับภาครัฐให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการและเกิด ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ให้มีความยั่งยืน

คำสำคัญ

ทักษะชีวิต นักเรียนประถมศึกษาตอนต้น การจัดกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วม

ABSTRACT

This research aimed to 1) identify the life skills needs of elementary school students and develop community-based learning activities for participatory life skills development in the Thung Khru-Bang Khun Thian area, and 2) evaluate and summarize activities organized jointly with stakeholder groups in the learning ecosystem. The conceptual framework for activity development was based on the 4H principles and participatory design. The sample consisted of Phase 1 – 24 teachers, 25 parents, and 33 students, totaling 82 participants. Phase 2 – 4 learning area entrepreneurs, 26 parents, and 26 students, totaling 56 participants, purposively selected from four types of education: government schools, private schools, alternative schools, and home schools. Phase 3 consisted of 4 teachers, 8 parents, 4 learning area entrepreneurs, and 2 community stakeholders, totaling 18 participants. Research instruments included

interview forms, learning activity plans, life skills assessment forms, activity assessment forms, behavioral observation forms, and student group discussion record forms. The research was divided into three phases: Phase 1 – literature review, learning area study, and interviews; Phase 2 – development of learning activity plans; and Phase 3 – community forum with stakeholders.

The research results showed that 1) Students' life skills needs consisted of seven areas: appropriate emotional self-management, viewing themselves and others positively, empathy, accepting differences between themselves and others, observation and questioning with seeking answers, discovering their own preferences, aptitudes and abilities, and imaginative thinking. 2) Life skills assessments by parents, students' self-assessments, and community forums for exchanging information about activity organization reflected positive changes in all student groups. Recommendations included transferring activity organization lessons to other learning sources, developing curricula to enhance learning source entrepreneurs' competencies for independent activity organization, developing networks of learning source entrepreneurs within communities, creating community learning development approaches to propose policies and increase collaboration with the government for sustainable learning management systems and effectiveness.

Keywords

Life skills, Early Elementary Students, Participatory Activity Organization

ความสำคัญของปัญหา

สังคมในปัจจุบันเป็นสังคมแห่งเทคโนโลยี ความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ความคิดและความเชื่อที่เปิดกว้าง ทำให้คนในสังคมต้องตั้งรับการดำเนินวิถีชีวิตยุคใหม่อย่างมีวิจารณญาณ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อเด็กในวัยเรียนเป็นอย่างมาก ทำให้เด็กสมาธิไม่ดี ผลการเรียนรู้ต่ำลง ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมลดลง ความก้าวร้าวเพิ่มขึ้น เป็นปัญหาในการดำเนินชีวิต และความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการเรียนรู้ของบุตรหลาน (Thai Health Official, 2021) อีกทั้งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบระยะยาวต่อการใช้ชีวิตและการเรียนรู้ของเด็กในวัยเรียน เกิดเป็นภาวะของการเสียโอกาสในการเรียนรู้ (Learning Loss) มีผลทำให้ทักษะชีวิตที่เด็กควรจะได้รับพัฒนาตามช่วงวัยนั้นสูญหายไป ส่งผลต่อพัฒนาการทักษะหลาย ๆ ด้าน เช่น ทักษะด้านภาษา การสื่อสาร การอ่าน เขียน การเข้าสังคม เป็นต้น (Equitable Education Research Institute, 2022)

การเรียนรู้ทักษะชีวิตเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กได้อยู่ร่วมกับความเสี่ยงและความท้าทายในยุคปัจจุบันได้ รวมถึงทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์เชิงบวกและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข เป็นการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการพัฒนาความสามารถที่จำเป็น มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ

กับชีวิตประจำวัน (Unicef, 2017) ทักษะชีวิตไม่สามารถเกิดจากการสอนหรือการท่องจำ แต่ต้องอาศัยการฝึกฝนให้เกิดความเชี่ยวชาญ และเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์โดยตรง นำไปสู่ทักษะการจัดการชีวิตในด้านบวกและสามารถแก้ไขปัญหาได้เหมาะสม (Thai Health Promotion Foundation, 2022) ดังนั้นการเสริมสร้างทักษะชีวิตจึงมีความสำคัญ ที่ทำให้เด็กเกิดความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิต พื้นที่การเรียนรู้นอกห้องเรียนเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ช่วยเปิดโลกทัศน์จากสถานที่ สิ่งแวดล้อม สิ่งของ เหตุการณ์ และบุคคลในชุมชน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจอยากรู้สิ่งต่าง ๆ มากขึ้น (SOS Children's Villages Thailand, 2018) พื้นที่การเรียนรู้นอกห้องเรียนที่เข้าถึงคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี คือ พื้นที่แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้และเข้าใจสภาพชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ได้อย่างแท้จริง (Wichalai, 2009)

พื้นที่เขตทุ่งครุ-บางขุนเทียน เป็นพื้นที่ชุมชนเขตรอบนอกกรุงเทพมหานคร ยังเป็นพื้นที่การเกษตรริมคลองที่สงบร่มรื่น มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม รายล้อมไปด้วยแหล่งการเรียนรู้มากมายที่มีศักยภาพและสามารถใช้นำร่องเพื่อการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ฐานชุมชนนอกห้องเรียน งานวิจัยนี้ดำเนินการในพื้นที่การเรียนรู้ 4 แห่ง ที่มีความพร้อมของเจ้าของพื้นที่การเรียนรู้และสภาพทางกายภาพทั้ง 4 แห่ง มีจุดเด่นในการพัฒนาทักษะชีวิตที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย 1) เซฟตี้ฟาร์ม เป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าสิ่งแวดล้อม 2) บ้านเขียนวาดและภาพพิมพ์ เป็นพื้นที่การเรียนรู้ศูนย์พายเรือคายัคและเรือนำเที่ยวชมวิถีชีวิตชุมชน 3) บ้านมูมิน ศูนย์การเรียนรู้ศิลปะ เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมกันสำหรับเด็กและครอบครัว ดำเนินการโดยครูและเยาวชนชาวอิสลามในชุมชน 4) แหล่งเรียนรู้ศูนย์สร้างสุขอารียา เมตาชา เป็นหน่วยงานวิสาหกิจเพื่อสังคม มีการจัดกิจกรรมศิลปะ และกิจกรรมเพื่อสังคม โดยการจัดกิจกรรมเป็นการช่วยพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กประถมศึกษาตอนต้นจาก 4 ประเภทการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนรัฐบาล เอกชน ทางเลือก และบ้านเรียน (Home school) ด้วยการใช้กระบวนการออกแบบอย่างมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ เพื่อก่อเกิดกิจกรรมในชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการในทุกกลุ่มประเภทการศึกษาและเป็นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนในเขตทุ่งครุ - บางขุนเทียน ให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการพัฒนานักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในเขตทุ่งครุ - เขตบางขุนเทียน ประกอบด้วยอะไรบ้าง และกิจกรรมการเรียนรู้ฐานชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตควรมีลักษณะอย่างไร
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในนิเวศการเรียนรู้สามารถส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น ได้หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ระบุความต้องการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ฐานชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตอย่างมีส่วนร่วม ในเขตทุ่งครุ-บางขุนเทียน
2. เพื่อประเมินผลและสรุปการจัดกิจกรรมร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในนิเวศการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย ในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development, R&D) แบ่งกระบวนการออกเป็นระยะ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาเพื่อแนวทางออกแบบการเรียนรู้เพื่อสร้างต้นแบบการเรียนรู้ร่วม แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร งานวิจัย และข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่สำคัญ
2. ออกแบบเครื่องมือวิจัยระยะที่ 1 และขอจริยธรรมการวิจัยครั้งที่ 1
3. สำรวจพื้นที่การเรียนรู้ในเขตทุ่งครุ-บางขุนเทียน 4 แห่ง คัดเลือกจากพื้นที่ที่มีความพร้อมโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลด้านสถานที่ บุคลากรและกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่เดิมในพื้นที่

4. สำรวจความต้องการทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นจาก 4 ประเภท การ ศึกษา โดยการสัมภาษณ์ ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

ระยะที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้ง 4 กลุ่ม มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสรุปและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

2. สร้างเครื่องมือวิจัยระยะที่ 2 และขอจริยธรรมการวิจัยครั้งที่ 2
3. จัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น
4. วิเคราะห์และสรุปผลการจัดกิจกรรมร่วมกับเจ้าของพื้นที่การเรียนรู้ ครูและผู้ปกครอง

ระยะที่ 3 การจัดเวทีชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในนิเวศการเรียนรู้ ประกอบด้วย เจ้าของพื้นที่เรียนรู้ ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ผู้อำนวยการโรงเรียนทางเลือกระดับประถมศึกษา รองผู้อำนวยการโรงเรียนรัฐบาลระดับประถมศึกษา ตัวแทนสำนักงานเขต ตัวแทนพิพิธภัณฑสถานเด็กกรุงเทพมหานครแห่งที่ 2 (ทุ่งครุ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตทุ่งครุ

เครื่องมือวิจัยในโครงการ ประกอบด้วย 2 ระยะ มีเครื่องมือ 8 ชิ้น ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน โดย

ระยะที่ 1 จำนวน 3 ชิ้น ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครู มีค่าเฉลี่ยความเที่ยง 0.96 2) แบบสัมภาษณ์กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยความเที่ยง 0.87 3) แบบสัมภาษณ์กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียน มีค่าเฉลี่ยความเที่ยง 0.87 4) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยความเที่ยง 0.95

ระยะที่ 2 จำนวน 5 ชิ้น ประกอบด้วย 1) แบบประเมินทักษะชีวิตและพฤติกรรมที่คาดหวังของนักเรียน/บุตรหลานสำหรับผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยความเที่ยง 0.85 2) แบบประเมินทักษะชีวิตและพฤติกรรมที่คาดหวังของนักเรียนสำหรับครู มีค่าเฉลี่ยความเที่ยง 0.85 3) แบบประเมินกิจกรรมสำหรับนักเรียน มีค่าเฉลี่ยความเที่ยง 0.96 4) แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยความเที่ยง 1 และ 5) แบบบันทึกการสนทนากลุ่มของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยความเที่ยง 1

ระยะที่ 3 คือ การจัดเวทีชุมชนร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นการเชิญผู้ประกอบการ แหล่งเรียนรู้ ผู้ปกครองและครู มาพูดคุยแลกเปลี่ยนสะท้อนคิดจากการจัดกิจกรรมที่ผ่านมา ทำการจดบันทึกการให้ความคิดเห็นโดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาสรุปผลการวิจัย ที่กล่าวถึงระยะที่ 3 ในหัวข้อ 2.2 ผลการจัดเวทีชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม

กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเป็นนักเรียนระดับ ประถมศึกษาตอนต้น จากสถานศึกษา 4 ประเภท เพื่อให้กิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตจากการเรียนรู้ ในชุมชน สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนในวัยเดียวกันทุกกลุ่ม เป็นนักเรียนใน เขตทุ่งครุ เขตบางขุนเทียน 80 เปอร์เซ็นต์ และนักเรียนจากพื้นที่อื่น 20 เปอร์เซ็นต์

ระยะที่ 1 มีผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย 1) ครู 24 คน จาก 4 ประเภทการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนรัฐบาล 8 คน โรงเรียนเอกชน 8 คน โรงเรียนทางเลือก 8 คน 2) ผู้ปกครอง 25 คน จาก 4 ประเภทการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนรัฐบาล 5 คน โรงเรียนเอกชน 6 คน โรงเรียนทางเลือก 7 คน และบ้านเรียน 7 คน 3) นักเรียน 33 คน จาก 4 ประเภทการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนรัฐบาล 15 คน โรงเรียนเอกชน 6 คน โรงเรียนทางเลือก 7 คน และบ้านเรียน 5 คน รวมทั้งสิ้น 82 คน

ระยะที่ 2 มีผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย 1) ผู้ประกอบการพื้นที่เรียนรู้ 4 คน 2) ผู้ปกครอง 26 คน และ 3) นักเรียน 26 คน จาก 4 ประเภทการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนรัฐบาล 7 คน เอกชน 7 คน ทางเลือก 6 คน และบ้านเรียน (Home School) 6 คน รวมทั้งสิ้น 56 คน

ระยะที่ 3 มีผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย 1) ครู 4 คน 2) ผู้ปกครอง 8 คน 3) ผู้ประกอบการ พื้นที่เรียนรู้ 4 คน และ 4) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน 2 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการ สัมภาษณ์ การประเมินทักษะชีวิต การประเมินกิจกรรมสำหรับนักเรียน การสังเกตการณ์พฤติกรรม และการสนทนากลุ่ม เพื่อนำผลมาวิเคราะห์และสรุปผลของการจัดกิจกรรม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วย วิธีการมาตราประมาณค่า (Rating Scale) การใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย

1. ผลการระบุความต้องการทักษะชีวิตที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ตอนต้นสู่การออกแบบกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วม

จากการสำรวจความต้องการทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น โดยการ สัมภาษณ์ ครู 24 คน ผู้ปกครอง 25 คน นักเรียน 33 คนในเขตทุ่งครุและบางขุนเทียนเพื่อเป็น แนวทางออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

1.1 ผลการสัมภาษณ์ ครูและผู้ปกครอง

ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ครูและผู้ปกครองได้ให้ความเห็นแบ่งเป็น 3 ประเด็น ประกอบด้วย

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ครูและผู้ปกครองมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ กิจกรรมควรมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เน้นการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการรับรู้เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอย่างสนุกสนาน และมีค่าใช้จ่ายไม่สูง เพื่อให้เข้าถึงกิจกรรม การเรียนรู้ได้อีกทั้งสามารถนำมาบูรณาการกับการเรียนรู้ในชั้นเรียน ในส่วนของความคิดเห็น

ที่แตกต่างกัน ครูมีความเห็นว่า ควรเป็นกิจกรรมที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้ปกครองมีความเห็นว่า ควรเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ของครอบครัวโดยมีเนื้อหาที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อให้เด็กได้เห็นคุณค่าของชุมชน และการเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล

ด้านแนวทางการจัดกิจกรรม ครูและผู้ปกครองมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ

1. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงความภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น 2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) 3. แนวคิดสอนให้น้อยเรียนรู้ให้มาก (Teach Less, Learn More: TLLM) 4. แนวคิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Self Directed Learning: SDL) 5. แนวคิดการเรียนรู้แบบบูรณาการและให้เหมาะสมตามอายุของผู้เรียน 6. วิธีเรียนรู้แบบเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child Center) การเรียนรู้ผ่านการเล่น

ด้านทักษะที่ควรส่งเสริม ครูและผู้ปกครองมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ ทักษะ

ความเป็นผู้นำและผู้ตาม การมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ การดูแลตนเอง ในส่วนของความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ครูมีความเห็นว่า ควรส่งเสริมทักษะการค้นพบความถนัดของตนเอง การรู้เท่าทันสื่อ และการใช้เทคโนโลยี การรับผิดชอบ ยอมรับความแตกต่าง มีเมตตาช่วยเหลือสังคม ผู้ปกครองมีความเห็นว่า ควรส่งเสริมทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ความกล้าแสดงออก การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และการเข้าใจอารมณ์

1.2 ผลการสัมภาษณ์นักเรียน

ผลการสัมภาษณ์นักเรียน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ชอบกิจกรรม การเล่นเกม เล่นกีฬา เล่นดนตรี วาดภาพ ปักต้นไม้ และพายเรือ ในด้านกิจกรรมที่นักเรียนทำได้ดีและภูมิใจ ได้แก่ กิจกรรมคัดลายมือ ร้องเพลง เต้นรำ และปั่นจักรยาน ในด้านประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรม นอกห้องเรียน พบว่านักเรียนมีประสบการณ์ในการว่ายน้ำ การรำไทย การฝึกเป็นนักร้อง การไปทัศนศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์และงานศิลปะ ในด้านประสบการณ์การเรียนรู้ออนไลน์ นักเรียนให้ความเห็นว่า การเรียนออนไลน์เรียนรู้ได้ไม่เต็มที่ ไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ความสุขลดน้อยลง ชอบการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่รวมกับการทำกิจกรรมนอกห้องเรียนเพิ่มมากขึ้น

จากการสัมภาษณ์ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ได้นำมาสู่ข้อสรุปทักษะชีวิต 7 ด้าน ดังนี้ ทักษะที่ 1 จัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ทักษะที่ 2 มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก ทักษะที่ 3 รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ทักษะที่ 4 ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น ทักษะที่ 5 รู้จักสังเกตและตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบ ทักษะที่ 6 ค้นพบความชอบ ความถนัดและความสามารถของตนเอง และทักษะที่ 7 การมีจินตนาการในการคิดเชื่อมโยง เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น

1.3 ผลการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต

1.3.1 กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่เดิมในพื้นที่

จากการสำรวจพื้นที่การเรียนรู้ในเขตทุ่งครุ-บางขุนเทียน 4 แห่ง โดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ การพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล ด้านสถานที่ บุคลากร และกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่เดิมในพื้นที่ พบว่า

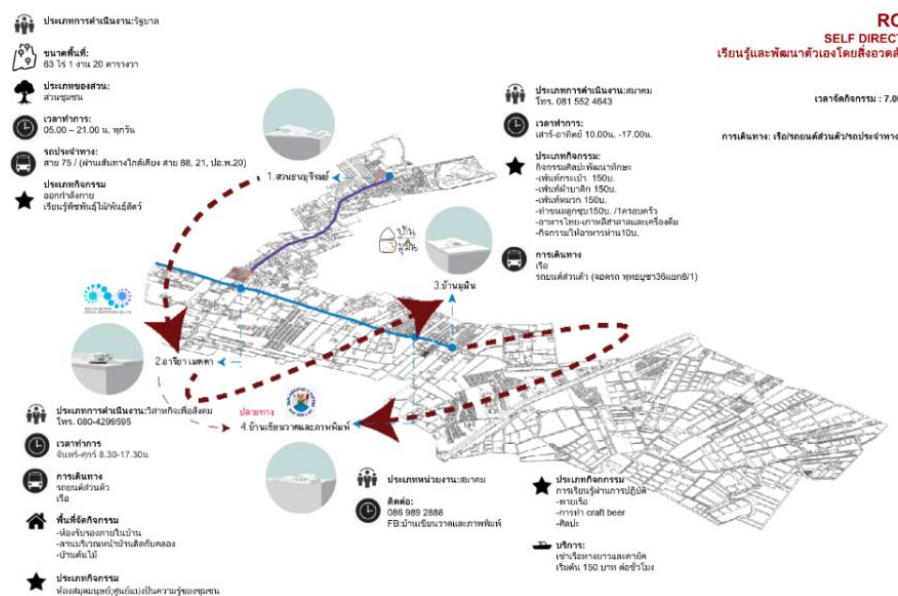
เซฟตี้ฟาร์ม ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่การเกษตร แนวคิดของพื้นที่การเรียนรู้เน้นการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ลดปัญหาโลกร้อน มีกิจกรรมที่เชื่อมโยงสิ่งแวดล้อมขึ้น

เพื่อสร้างความตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้เชิงการเกษตร เช่น การปลูกผัก ดูนกรอบฟาร์มพายเรือคายัค ปั่นจักรยานริมคลอง การเดินทางเส้นทางธรรมชาติ และสร้างสรรค์งานศิลปะ

บ้านเขียนวาดและภาพพิมพ์ เป็นพื้นที่การเรียนรู้ศูนย์พายเรือคายัคและเรือน้ำเต้า รวมไปถึงการจัดบ้านให้เป็นแกลเลอรีแสดงงานทางด้านศิลปะ โดยมีกิจกรรม ได้แก่ การล่องเรือหางยาวชมวิถีชีวิตชุมชน วาดภาพระบายสี การผลิต Craft Beer และการพายเรือคายัค โดยบ้านเขียนวาดและภาพพิมพ์เน้นการใช้พื้นที่บริเวณรอบบ้าน เช่น ลานบ้าน ศาลาริมน้ำ โรงจอดรถ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

บ้านมุมนิ เป็นสถานที่ที่ให้ผู้คนมารวมตัวสร้างสรรค์ศิลปะในชุมชนคลองบางมดด้วยกิจกรรม หลากหลายรูปแบบ เช่น ฝ้ามด้อยม แต่งหน้าขนมปัง ระบายสีผ้าบาติก ทำขนมลูกชุบ และระบายสีกระเป๋าลานหน้าบ้านเป็นพื้นที่ที่เนกประสงค์มีการออกแบบตกแต่งพื้นที่เพื่อให้เหมาะสมกับการทำกิจกรรมของเด็กและกิจกรรมครอบครัว

บ้านอาริยามเตายา เป็นหน่วยงานวิสาหกิจเพื่อสังคม มีเป้าหมายคือ “เราจะสร้างสรรค์ อารยธรรมโลกใหม่ให้บริบูรณ์ด้วยความรักความเมตตา” พื้นที่ของแหล่งเรียนรู้มีการจัดเป็น 2 ส่วน คือ ลานบ้านและสวน โดยในตัวบ้านเป็นห้องสมุดและเป็นพื้นที่ในการจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมเพื่อสังคมและกิจกรรมศิลปะ

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงตำแหน่งแหล่งการเรียนรู้ 4 แห่งในเขตทุ่งครุ-บางขุนเทียน

1.4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

จากการประชุมร่วมกับผู้ครู ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการพื้นที่เรียนรู้ นำมาสู่การออกแบบกิจกรรม โดยประยุกต์หลักการทักษะ 4 H ของ Patricia Hendricks ประกอบไปด้วย Head, Heart, Hand, Health ผนวกกับทักษะชีวิตในพื้นที่การเรียนรู้ทั้ง 4 แห่ง โดยมีแผนการจัด

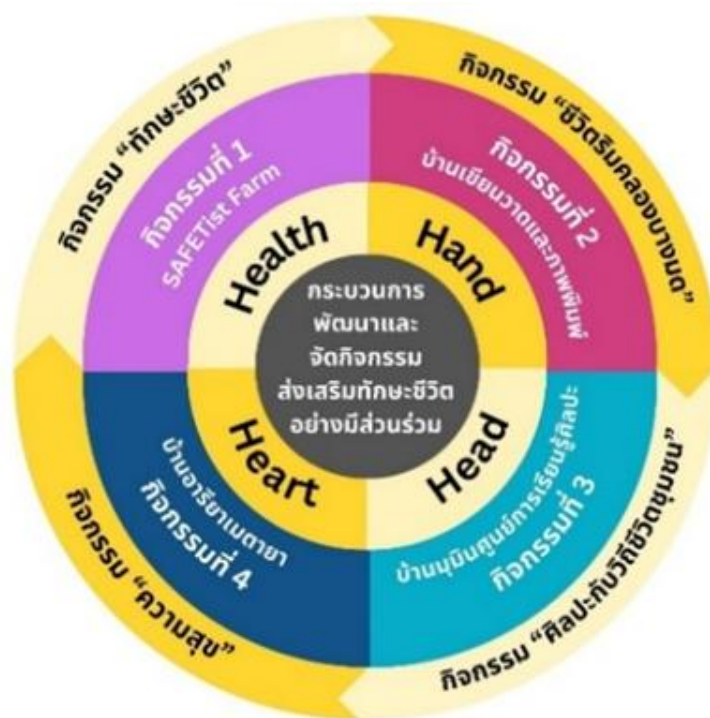
กิจกรรมจำนวน 5 ครั้ง (1 ครั้ง เป็นการทดสอบกิจกรรม) ระยะห่างแต่ละกิจกรรม 2 สัปดาห์ จำนวน 30 ชั่วโมง สร้างจุดเด่นการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่แตกต่าง ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 “ทักษะชีวิต” สถานที่ SAFETist Farm เรียนรู้ฐานเกษตร ปลูกผัก และทำอาหาร สอดคล้องกับ H1 คือ Health (กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ) โดยใช้แกนทักษะหลัก การจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ทักษะรอง การมองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก

กิจกรรมที่ 2 “ชีวิตริมคลองบางมด” สถานที่ บ้านเขียนวาดและภาพพิมพ์ ให้นักเรียนได้เรียนรู้การพายเรือ การดูตนเองให้ปลอดภัยจากกิจกรรมทางน้ำ สอดคล้องกับ H2 คือ Hand (กิจกรรมพัฒนาการปฏิบัติ) โดยใช้แกนทักษะหลัก การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ทักษะรอง การยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น การรู้จักสังเกตและตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบ

กิจกรรมที่ 3 “ศิลปะกับวิถีชีวิตชุมชน” สถานที่ บ้านมุนิน ศูนย์การเรียนรู้ศิลปะ ธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชนริมคลองบางมด นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างงานศิลปะรูปแบบต่าง ๆ และเรียนรู้วิถีชีวิตที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิงทางศาสนา สอดคล้องกับ H3 คือ Head (กิจกรรมพัฒนาความคิด) โดยใช้แกนทักษะหลัก การยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น ทักษะรอง การมีจินตนาการและการคิดเชื่อมโยง

กิจกรรมที่ 4 “ความสุข” สถานที่ แหล่งเรียนรู้ศูนย์สร้างสุข อาริยา เมตตายนักเรียนได้เรียนรู้การสร้างความสุขให้ตัวเองและสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะจากความสุข สอดคล้องกับ H4 คือ Heart (กิจกรรมพัฒนาจิตใจ) โดยใช้แกนทักษะหลัก การค้นพบความชอบ ความถนัดและความสามารถของตนเอง ทักษะรอง การมีจินตนาการและมีความสามารถในการคิดเชื่อมโยง

ภาพที่ 2 ผังโมเดลทักษะชีวิตร่วมกับการออกแบบกิจกรรม

2. ผลการประเมินผลและสรุปการจัดกิจกรรมร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในนิเวศการเรียนรู้

2.1 ผลการประเมินทักษะชีวิต ก่อน-หลัง แบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย การประเมินทักษะชีวิตโดยผู้ปกครอง การประเมินตนเองของนักเรียน และการสนทนากลุ่มนักเรียน ดังนี้

2.1.1 การประเมินทักษะชีวิตโดยผู้ปกครอง ใช้แบบประเมิน ก่อนและหลัง ทำกิจกรรม มีคะแนนเต็ม 5 คะแนน ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยการแปลผล ตามเกณฑ์ของ Poonlaptawe (1996) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง ทักษะที่คาดหวังมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง ทักษะที่คาดหวังมาก
 ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง ทักษะที่คาดหวังปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง ทักษะที่คาดหวังน้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ทักษะที่คาดหวังน้อยมาก

ตารางที่ 1 ผลการประเมินทักษะชีวิต ก่อนและหลังทำกิจกรรมของนักเรียน (N = 26)

กิจกรรม	ทักษะ	ก่อนทำกิจกรรม		ระดับการ แสดงออก ถึงทักษะ ที่ คาดหวัง	หลังทำกิจกรรม		ระดับการ แสดงออก ถึงทักษะ ที่คาดหวัง
		$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD	
กิจกรรมที่ 1	ทักษะหลัก : จัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม	3.73	0.12	มาก	4.23	0.07	มากที่สุด
	ทักษะรอง : มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก	4.04	0.22	มาก	4.44	0.14	มากที่สุด
กิจกรรมที่ 2	ทักษะหลัก : รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา	3.93	0.11	มาก	4.33	0.21	มากที่สุด
	ทักษะรอง : ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น	4.18	0.11	มาก	4.63	0.09	มากที่สุด
	ทักษะรอง : รู้จักสังเกตและตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบ	4.05	0.31	มาก	4.29	0.17	มากที่สุด
กิจกรรมที่ 3	ทักษะหลัก : ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น	4.01	0.04	มาก	4.46	0.07	มากที่สุด
	ทักษะรอง : การมีจินตนาการในการคิดเชื่อมโยง	3.80	0.15	มาก	4.40	0.09	มากที่สุด

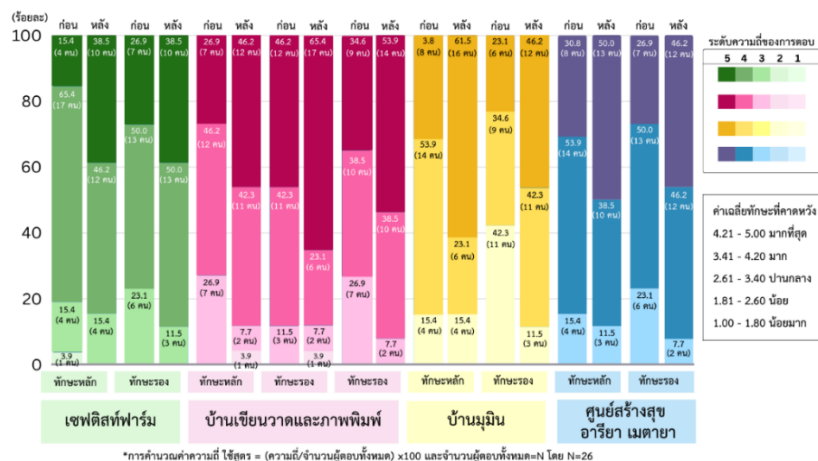
ตารางที่ 1 (ต่อ)

กิจกรรม	ทักษะ	ก่อนทำกิจกรรม		ระดับการ แสดงออก ถึงทักษะ ที่ คาดหวัง	หลังทำกิจกรรม		ระดับการ แสดงออก ถึงทักษะ ที่คาดหวัง
		$\bar{X}$	SD		$\bar{X}$	SD	
กิจกรรมที่ 4	ทักษะหลัก : ค้นพบความชอบ ความถนัดความสามารถของ ตนเอง	4.12	0.29	มาก	4.32	0.09	มากที่สุด
	ทักษะรอง : การมีจินตนาการใน การคิดเชื่อมโยง	3.95	0.11	มาก	4.34	0.10	มากที่สุด
	รวม	3.98	0.16	มาก	4.38	0.11	มากที่สุด

ก่อนทำกิจกรรมนักเรียนมีระดับการแสดงออกถึงทักษะชีวิตที่คาดหวังโดยเฉลี่ยน้อยกว่าหลังทำกิจกรรม เมื่อพิจารณาทักษะชีวิตเดิมที่นักเรียนมีก่อนทำกิจกรรม พบว่าทักษะการยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด และทักษะการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

เมื่อประเมินผลของแต่ละกิจกรรมด้วยคะแนนค่าเฉลี่ยหลังทำกิจกรรม โดยดูคะแนนทักษะหลักเป็นสำคัญ พบว่านักเรียนมีทักษะชีวิตที่เพิ่มขึ้นในทุกๆ กิจกรรม โดย กิจกรรมที่ 3 นักเรียนเกิดทักษะการยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$) รองลงมา คือ กิจกรรมที่ 2 นักเรียนเกิดทักษะการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมา คือ กิจกรรมที่ 4 นักเรียนเกิดทักษะการค้นพบความชอบความถนัดและความสามารถของตนเอง ($\bar{X} = 4.32$) และ กิจกรรมที่ 1 นักเรียนเกิดทักษะการจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.23$) โดย ทั้ง 4 กิจกรรม มีระดับการแสดงออกถึงตามทักษะที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด

2.1.2 การประเมินตนเองของนักเรียน ใช้การแสดงผลคำตอบแบบค่าแจกแจงความถี่และร้อยละของนักเรียนประเมินตนเองก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมสามารถแสดงค่าความถี่ได้ดังนี้

ภาพที่ 3 การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละในการประเมินทักษะชีวิต ก่อน-หลัง ของนักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรม

จากภาพพบว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงของทักษะชีวิตที่เพิ่มขึ้นทั้ง 4 กิจกรรม โดยดูค่าร้อยละหลังทำกิจกรรมของทักษะหลักเป็นสำคัญ มีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ทักษะหลัก จัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม มีการประเมินความถี่ของคำตอบในระดับ 4 มากที่สุด โดยก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ร้อยละ 65.4 และหลังเข้าร่วมกิจกรรม ร้อยละ 46.2

กิจกรรมที่ 2 ทักษะหลัก รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีการประเมินความถี่ของคำตอบในระดับ 4 มากที่สุด ร้อยละ 46.2 หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีการประเมินความถี่ของคำตอบในระดับ 5 มากที่สุด ร้อยละ 46.2

กิจกรรมที่ 3 ทักษะหลัก การยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีการประเมินความถี่ของคำตอบในระดับ 4 มากที่สุด ร้อยละ 53.9 หลังเข้าร่วมกิจกรรม มีการประเมินความถี่ของคำตอบในระดับ 5 มากที่สุด ร้อยละ 61.5

กิจกรรมที่ 4 ทักษะหลัก ค้นพบความชอบ ความถนัดและความสามารถของตนเอง ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีการประเมินความถี่ของคำตอบในระดับ 4 มากที่สุด ร้อยละ 53.9 หลังเข้าร่วมกิจกรรม มีการประเมินความถี่ของคำตอบในระดับ 5 มากที่สุด ร้อยละ 50.0

2.1.3 การสนทนากลุ่มนักเรียน ภายหลังการทำกิจกรรมได้มีการสนทนากลุ่มสะท้อนคิดกับนักเรียน สามารถสรุปได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 นักเรียนส่วนใหญ่ได้เรียนรู้การยกยอ ชื่นชอบวิทยากรและเพื่อน ๆ สอดคล้องกับทักษะที่คาดหวัง ในการพัฒนาทักษะด้านการจัดการอารมณ์ตนเอง เช่น การอดทน ในการรอการอดทนต่อสภาพอากาศ การมองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก การแสดงความรู้สึกเชิงบวก ต่อทุกคนที่ร่วมกิจกรรม

กิจกรรมที่ 2 นักเรียนส่วนใหญ่ได้เรียนรู้การพายเรือและชอบทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ สอดคล้องกับทักษะที่คาดหวังในการพัฒนาทักษะด้านเอาใจเขามาใส่ใจเรา ยอมรับความ

แตกต่าง ในการรู้สึกชอบทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน รู้จักสังเกตสิ่งรอบตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ในการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นในอนาคต

กิจกรรมที่ 3 นักเรียนส่วนใหญ่ได้เรียนรู้ความแตกต่างทางศาสนา นำทักษะศิลปะไปใช้ในอนาคต สอดคล้องกับทักษะที่คาดหวังในการยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและบุคคล ทักษะมีจินตนาการการคิดเชื่อมโยง เช่น การนำภาพกระจกสีในมัสยิดนูล สุตา มาเป็นแรงบันดาลใจในการตกแต่งหน้าขนมปัง

กิจกรรมที่ 4 นักเรียนส่วนใหญ่ได้เรียนรู้การวาดรูปตนเองและคิดว่าจะนำทักษะศิลปะไปใช้ในอนาคต สอดคล้องกับทักษะที่คาดหวังในการค้นพบความชอบ ความถนัดและความสามารถของตนเอง ทักษะมีจินตนาการและมีความสามารถในการคิดเชื่อมโยง

2.2 ผลการจัดเวทีชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม

ภายหลังการจัดกิจกรรมมีการจัดเวทีชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม โดยการเชิญผู้ประกอบการแหล่งเรียนรู้ ผู้ปกครอง และครู เพื่อมาพูดคุยแลกเปลี่ยนสะท้อนคิดจากการจัดกิจกรรมที่ผ่านมา

ผู้ประกอบการแหล่งเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้พื้นที่บ้านเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และการทำงานศิลปะร่วมกัน สร้างการมีส่วนร่วมโดยให้คนในชุมชนมาร่วมเป็นทีมงานในการจัดและดำเนินกิจกรรมทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นในชุมชน ในอนาคตอยากให้ขยายผลต่อเนื่องด้วยการประชาสัมพันธ์กับโรงเรียนในการทำโครงการและกิจกรรมร่วมกัน เช่น การทำกิจกรรมกับวัดและศาลเจ้าแม่ทับทิม กิจกรรมเกี่ยวกับวัสดุในท้องถิ่นและวิธีการสร้างสรรค์ที่หลากหลาย

ผู้ปกครองสะท้อนคิดจากการจัดกิจกรรมในประเด็นเกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียนว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองมากขึ้น เช่น ชื่นชอบการทำอาหาร อาสาช่วยเหลือผู้ปกครองทำงานบ้าน และแสดงออกถึงพลังแห่งการเรียนรู้ของเด็ก ๆ นอกจากนี้ผู้ปกครองได้แนะนำแหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติมที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการและทักษะชีวิต เช่น พิพิธภัณฑ์เด็กทุ่งครุ ซึ่งมีกิจกรรมที่หลากหลายและไม่เสียค่าเข้าใช้บริการ พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำแหล่งเรียนรู้น้ำสำหรับครอบครัว Landlab Kidzania เป็นต้น

ครูให้ความเห็นว่าเขตทุ่งครุ มีแหล่งเรียนรู้มากมายที่สามารถจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายช่วงวัยตั้งแต่วัยเด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ เกิดการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง ควรมีการสื่อสารกับผู้ปกครองหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่จากภาครัฐ เช่น นักพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ นักพัฒนาการท่องเที่ยว และในการพัฒนาการขนส่งสาธารณะ การนำรถกะปือ เรือ มายกระดับ เพื่อสร้างจุดเด่นและเป็นสัญลักษณ์ของเส้นทางการเรียนรู้ในชุมชน อีกทั้งสร้างความสะดวก ความปลอดภัย และเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

ผลการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต

ในภาพรวมนักเรียนมีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ด้าน มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เกิดทัศนคติที่ดีต่อตนเอง มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับคนในชุมชน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ฝึกการทำงานเป็นทีม รู้ถึงความสำเร็จของการทำงานในกลุ่มจะต้องเกิดจากความสำเร็จของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี รวมถึงได้แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตที่มีความหลากหลาย เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ทำให้คนในชุมชนมี

ปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เห็นความสำคัญของการร่วมมือ ทั้งเจ้าของแหล่งเรียนรู้ ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้เขตทุ่งครุ – เขตบางขุนเทียน เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

1. ด้านการระบุความต้องการทักษะชีวิตที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น สู่การออกแบบกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วม

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมในชุมชนนั้น ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ครูและผู้ปกครอง ในเขตทุ่งครุ - เขตบางขุนเทียน เพื่อวิเคราะห์ความต้องการของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมในชุมชนที่เหมาะสมนั้น ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับนักเรียน ประกอบด้วย ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น การค้นหาตนเอง การกล้าแสดงออก การดูแลตนเอง การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน การนำเสนอ การเป็นผู้นำผู้ตาม เข้าใจอารมณ์ การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ มีจินตนาการ การศึกษาธรรมชาติ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทักษะการแก้ปัญหา ในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของครอบครัว และการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในความแตกต่างทางศาสนา ในส่วนเนื้อหาควรมีอัตลักษณ์ที่ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในชุมชนของตนเอง เรียนรู้ผ่านการเล่น มีอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัย เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เหมาะสมกับทุกช่วงวัย มีการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการสร้างการรับรู้กับสิ่งที่ เป็นธรรมชาติเพื่อช่วยส่งเสริมให้เด็ก ๆ มีทักษะชีวิตที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ Yavabadhana Foundation (2020) ที่กล่าวเกี่ยวกับความสำคัญในการส่งเสริมทักษะชีวิตในวัยเด็กว่าเป็นช่วงวัยของการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกายและจิตใจอย่างรวดเร็ว เป็นช่วงของการเปลี่ยนจากวัยเด็กเข้าสู่ผู้ใหญ่ มีอิสระทางความคิด ชอบลองสิ่งใหม่ ๆ ชอบความท้าทาย ได้ลองผิดลองถูก เชื่อมความสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกัน และมีความคิดสร้างสรรค์

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมในการวิจัยครั้งนี้ ได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มครู ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการแหล่งเรียนรู้ มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำข้อสรุปที่ได้มาเป็นส่วนหนึ่งในการออกแบบกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน เนื่องจากกิจกรรมเป็นรูปแบบการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทำให้การออกแบบกิจกรรมต้องมีการพูดคุยติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ได้แนวทางของกิจกรรมที่มีความเห็นพ้องต้องกันระหว่างผู้จัดกิจกรรมกับผู้ประกอบการแหล่งเรียนรู้ โดยทักษะชีวิตที่ได้นำมาออกแบบกิจกรรมมีความสอดคล้องกับ Unicef (n.d.) กล่าวถึงทักษะชีวิตพื้นฐานที่ควรส่งเสริม ทั้งทักษะการเรียนรู้ ทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทักษะการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการนำหลักการ ทักษะ 4 H ของ Patricia Hendricks เข้ามาประยุกต์ใช้ร่วมกับทักษะชีวิตที่ควรส่งเสริม ประกอบด้วย Head Heart Hand Health โดยกิจกรรมที่ 1 “ทักษะชีวิต” สถานที่ SAFETist Farm ใช้ทักษะ Health เป็นกิจกรรมพัฒนาสุขภาพ เนื่องจากพื้นที่เป็นสวน ฟาร์ม ให้นักเรียนได้อยู่กับธรรมชาติในอากาศบริสุทธิ์ กิจกรรมที่ 2 “ชีวิตริมคลองบางมด” สถานที่ บ้านเขื่อนวาดและภาพพิมพ์ ใช้ทักษะ Hand เป็นกิจกรรมพัฒนาการปฏิบัติ ให้นักเรียนได้เรียนรู้การพายเรือ การดูตนเองให้ปลอดภัยจากกิจกรรมทางน้ำ กิจกรรมที่ 3 “ศิลปะกับวิถีชีวิตชุมชน” สถานที่ บ้านมุมนิ คูนัยการเรียนรู้ศิลปะ ใช้ทักษะ

Head เป็นกิจกรรมพัฒนาสมอง นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างงานศิลปะรูปแบบต่าง ๆ และเรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างกันทางศาสนา กิจกรรมที่ 4 “ความสุข” สถานที่ แหล่งเรียนรู้ศูนย์สร้างสุข อารียาเมตยา ใช้ทักษะ Heart เป็นกิจกรรมพัฒนาจิตใจ นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างความสุขให้ตัวเองและสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะจากความสุข ซึ่งการจัดกิจกรรมในครั้งนี้เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างครู นักเรียนและผู้ประกอบการแหล่งการเรียนรู้ มีกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม นำไปสู่การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในเขตทุ่งครุและบางขุนเทียน เพื่อสร้างต้นแบบการเรียนรู้ร่วมในชุมชน

2. ด้านการประเมินผลและสรุปการจัดกิจกรรมร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในนิเวศการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมผ่านการเรียนรู้ฐานชุมชนในเขตทุ่งครุและบางขุนเทียน เสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิตจากการประเมินโดยครูและผู้ปกครองที่เพิ่มขึ้นทั้ง 4 กิจกรรม ทั้ง 4 กลุ่มประเภทการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชน โรงเรียนทางเลือก และบ้านเรียน (Home School) โดยนักเรียนโรงเรียนทางเลือกมีพัฒนาการทักษะชีวิตระดับดีที่สุด ตามด้วยนักเรียนโรงเรียนเอกชนและบ้านเรียนมีพัฒนาการทักษะชีวิตในระดับดี และนักเรียนโรงเรียนรัฐบาลมีพัฒนาการทักษะชีวิตระดับปานกลาง นักเรียนโรงเรียนทางเลือกและเอกชน สะท้อนความเป็นตัวของตัวเอง กล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ มีอิสระทางความคิดและมีความคิดสร้างสรรค์ ส่วนนักเรียนบ้านเรียน มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีความกระตือรือร้น กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาและมีความสนใจในการได้ทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่ ส่วนนักเรียนโรงเรียนรัฐบาล มีสมมติที่ดีในการร่วมกิจกรรม ปฏิบัติตามกฎหมายกติกาอย่างเคร่งครัด มีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน ๆ ทั้งนี้ปัจจัยความแตกต่างของนักเรียนอาจจะเกิดจากรูปแบบการศึกษาที่แตกต่างกัน แต่ในแต่ละกลุ่มมีความเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกของทักษะต่าง ๆ เนื่องจากกิจกรรมเป็นการเรียนรู้ในชุมชนของตนเองที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการเล่น การคิด อย่างมีอิสระท่ามกลางธรรมชาติกลางแจ้ง เป็นการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Phorkrong (2012) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมวิชานอกห้องเรียนคือการเรียนรู้ที่เสริมการใช้ชีวิตได้จริง ทำให้ผู้เรียนได้ประโยชน์นำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต การเรียนรู้แค่ในโรงเรียนอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้เด็กยุคใหม่ใช้ชีวิตในโลกปัจจุบันได้ ดังนั้นการเรียนรู้จากพื้นที่ในชุมชนก็สามารถส่งเสริมทักษะชีวิตได้เช่นกัน

การจัดกิจกรรมครั้งนี้นอกจากจะให้นักเรียนมีทักษะชีวิตที่เพิ่มขึ้นแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตของตนเอง ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมอีกด้วย เช่น กิจกรรมที่ 1 นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการประกอบอาหารด้วยตนเองในทุกกระบวนการสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ได้ทักษะชีวิตแบบครบวงจร ในกิจกรรมที่ 2 นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีมในการช่วยกันพายเรือให้ถึงจุดหมายร่วมกัน ช่วยกันเก็บขยะในคลองและนำมาคัดแยกประเภทขยะ ฝึกการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางน้ำ กิจกรรมที่ 3 นักเรียนได้เรียนรู้ด้านความแตกต่างระหว่างศาสนา โดยให้นักเรียนมุสลิมนำเพื่อนศาสนาอื่นเข้ามาสยิดเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมศาสนาอิสลาม ส่งเสริมการแต่งกายตามหลักศาสนา การทดลองรับประทานขนมของชาวมุสลิม กิจกรรมที่ 4 นักเรียนได้เรียนรู้ความสุขจากภายใน จากกิจกรรมศิลปะร่วมกับเพื่อนเพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองทำให้เกิดความสุขร่วมกัน รวมถึงพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จากการทำงานศิลปะเพื่อสร้างจินตนาการ การพัฒนากิจกรรมในอนาคตควรคำนึงถึงช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมเพราะเป็นกิจกรรมกลางแจ้ง สภาพอากาศร้อนส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน บางสถานที่ที่มีพื้นที่ทำกิจกรรมค่อนข้างจำกัด รวมถึง

ในด้านระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรขยายเวลาให้นานขึ้นเพื่อเพียงพอในการเพิ่มเติมกิจกรรมหรือ สอดแทรกเนื้อหาอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนได้มากขึ้น

ภายหลังการจัดกิจกรรม มีการจัดเวทีชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม โดยการเชิญผู้ประกอบการแหล่งเรียนรู้ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ ภาครัฐ และนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อมาพูดคุยแลกเปลี่ยนสะท้อนคิดจากการจัดกิจกรรมที่ผ่านมา พบว่า การสร้างความมีส่วนร่วมสำคัญอย่างมาก ในการพัฒนาการเรียนรู้ของเยาวชน ควรเชื่อมต่อการทำกิจกรรม กับโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรมีการประชุมแลกเปลี่ยนร่วมกับภาครัฐ เพื่อให้นโยบายการพัฒนาพื้นที่ การเรียนรู้ของรัฐบาลมีการเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ให้มากขึ้น ในอนาคต อยากให้ขยายผลต่อเนื่องไปสู่การต่อยอดเพื่อให้เกิดความยั่งยืน และสร้างเครือข่ายให้เกิดผลกระทบในวง กว้างมากขึ้น สอดคล้องกับ Sarathonghug (2022) ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ในชุมชนว่าเป็นการสร้างองค์ ความรู้จากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นการปฏิบัติจริง ทำให้ชุมชน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และสร้างสรรค์ ร่วมกับกระบวนการต่าง ๆ การจัดกิจกรรมนี้เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้คนในชุมชนมาร่วมเป็นทีมงานในการดำเนินกิจกรรม เช่น วิทยากร พี่เลี้ยงประจำกลุ่ม เจ้าของแหล่งเรียนรู้ ที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดี เกิดการมีส่วนร่วมที่ดี กันในชุมชน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (Participation) เป็นสิ่งสำคัญ เป็นการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ให้ชุมชนมีความก้าวหน้าในหลาย ๆ ด้าน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านผลประโยชน์ร่วมกัน และด้านการประเมินผล (Rongyothin, 2018) ตั้งแต่การร่วมกำหนดเป้าหมาย ทิศทางการพัฒนากิจกรรมชุมชน ร่วมวางแผน ร่วมจัดกิจกรรม และร่วมติดตามประเมินผลกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตผ่านแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนล้วนส่งผลดีในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการได้ยกระดับคุณภาพของคนในชุมชน นักเรียนมีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้น เจ้าของแหล่ง เรียนรู้ หรือ ครู วิทยากร พี่เลี้ยง ได้รับความรู้เพิ่มเติมจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดความสามัคคีช่วยเหลือกันในชุมชน เพื่อการพัฒนาร่วมกันทำให้เขตทุ่งครุ - บางขุนเทียน กลายเป็นชุมชนต้นแบบในการสร้างแหล่งเรียนรู้และมีกิจกรรมที่พัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ที่มีประสิทธิภาพต่อสังคมในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. นำผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมไปถ่ายทอดเป็นบทเรียนการจัดกิจกรรม เพื่อเตรียมความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้เองและจัดได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมในชุมชนและได้กิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและประเมินผลได้
2. ใช้กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ไปประยุกต์ กับบริบทพื้นที่การเรียนรู้อื่น ใช้ความมีส่วนร่วมกับผู้ประกอบการแหล่งเรียนรู้ในการออกแบบกิจกรรม ที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาหลักสูตรเพิ่มสมรรถนะผู้ประกอบการแหล่งเรียนรู้ให้สามารถจัดกิจกรรมได้เอง เปลี่ยนบ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับการเรียนรู้นอกห้องเรียน
2. ควรพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อสร้างผู้ประกอบการการเรียนรู้ในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ และสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการแหล่งเรียนรู้กับโรงเรียนในพื้นที่เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนอย่างมีส่วนร่วม
3. สร้างแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อเสนอนโยบายและสร้างแนวทางการทำงานร่วมกันกับภาครัฐให้มากขึ้น เพื่อกระจายงานและงบประมาณสู่ระดับปฏิบัติการจริงในพื้นที่

กิตติกรรมประกาศ

โครงการการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ผ่านการคิดและการออกแบบอย่างมีส่วนร่วมของเยาวชนและครอบครัวในเขตทุ่งครุและเขตบางขุนเทียนเพื่อสร้างต้นแบบการเรียนรู้ร่วม ได้รับทุนสนับสนุนจากทุนสนับสนุนงานวิจัยพื้นฐาน (Fundamental Fund) ประเภท Basic Research Fund ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

References

- Equitable Education Research Institute. (2022). **phāwa kānrīanrū thoththōi** [Learning Loss]. Retrieved from <https://research.eef.or.th/learning-loss-recession/>.
- Phorkrong, S. (2012). **kānwičaj patibatkān bāep mī sō won rūam phūa phatthanā lāeng rīanrū nai rōngrīan saha rāt rang sit samnakngān khēt phūnthī** [resources in Satharana Rungsrit the Secondary Educational Service Area Office District 22. Sakon Nakhon Rajabhat University] **Sakon Nakhon Graduate Studies Journal**. 10(46), 88. Retrieved from <https://so02.tcithaijo.org/index.php/SNGSJ/article/view/10166/9181>.
- Poonlaptawee, K. (1996). **sathiti phūa kānwičaj** [Statistics for Research]. Bangkok: Physics Center.
- Rongyothin, W. (2018). **kānmī suānrūam khōng prachāchon nai kānphatthana chumchon khōng thēsaban tambon bā nabung ‘amphoe bā nabung chāngwat Chon Buri** [Public Participation in Community Development of Ban Bueng Subdistrict Municipality, Ban Bueng District, Chonburi Province]. Master’s thesis. Burapha University. Retrieved from <https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/9661/1/59910289.pdf>.

- Sarathonghug, S. (2022). *krabūānkān rīānrū khōng chumchon phūā phatthanā ‘ongkhwāmru chumchon: kōrānī suksa chumchon chāttiphan Thai song dam bān dōn sāi tambon sa ka thiām ‘Amphoe Mueang Nakhon Pathom chāngwat Nakhon Pathom [The Learning Process of the Community to Develop Community Knowledge: A Case Study of the Thai Song Dam Ethnic Community in Ban Don Sai, Saka Katiam Subdistrict, Mueang Nakhon Pathom District, Nakhon Pathom Province]. Journal of Roi Kaensarn Academi. 7(9), 84. Retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/download/255828/173582/981231>.*
- SOS Children's Villages Thailand. (2018). *kānsāng kānrīānrū nōk hō ‘ong rīān [Creating out-of-classroom learning experiences]. Retrieved from <https://www.sosthailand.org/updates/news/2023/cape-kantary-hotels-2023>.*
- Thai Health Official. (2021). *phon khāngkhāng yu khōdi chī than dek tit chōk ra thop phatthanākān [Side Effects of the Digital Era: Screen Addiction in Children Impacts Development]. Retrieved from <https://www.thaihealth.or.th>.*
- Thai Health Promotion Foundation. (2022). *khōngkān phatthanā khruāngmū sōmsāng thaksa chīwit samrap dek wai hok - sipsōng pī phūā chai nai chumchon [A project to develop supplemental tools for building life skills for children aged 6-12 years for use in the community]. Retrieved from <https://happychild.thaihealth.or.th/%20khruāngmū%20sōm/>.*
- Unicef. (2017). *thaksa chīwit kānchātkañ rīān kānsōn phūā phatthanā thaksa chīwit hāng satawat thī yīsip‘et [Life Skills: Teaching and Learning Management for the Development of 21st Century Life Skills]. Retrieved from <https://www.unicef.org/thailand/media/966/file/21st%20Century%20Skills%20Education%20Teacher%20Manual.pdf>.*
- Unicef. (n.d.). *Knowledge Brief. Basic life skills curriculum. Retrieved from <https://www.unicef.org/azerbaijan/media/1541/file/basic%20life%20skills.pdf>.*
- Wichalai, A. (2009). *‘Ēk sān sōn rāiwichā lāeng kānrīānrū lāe phūmpanyā thōngthin [Teaching materials for the subject Local Learning Sources and Indigenous Wisdom]. Faculty of Education. Chiang Mai Rajabhat University.*
- Yavabadhana Foundation. (2020). *thaksa chīwit sing samkhan samrap wairun satawat thī yīsip‘et [Life skills are crucial for adolescents in the 21st century]. Retrieved from <https://www.yuvabadhanafoundation.org>.*